

udføre paa sine Begne af Provsterne. Provsterne ville da være i Stand til at udføre en Kontrol i langt større Omfang end den, Biskopperne kunne, og Provsternes Indberetning skulde da gaa til Biskoppen, og fra Biskoppen til Ministeren, medens Skoleinspektørerne, der repræsenterer Statens Interesse i Skoleundervisningen, skulde gaa fra Over-skoleinspektøren til Ministeren, der blev det fælles Løppunkt. Paa den Maade kan jeg ikke se, at der vilde komme nogen Kollision mellem de tvende Organer for Kontrollen, hvad jeg anser for at være af megen Vigtighed. Jeg tror, det ikke gaar an, ved Siden af Skoleinspektøren ogsaa at lade Provsten have Tilsyn med Skoleundervisningen; derved vilde de let komme i Kollision. Enhver af disse to Myndigheder der repræsenterer to forskjellige Retninger, Kirken og Skolen, skulde have hver sin bestemte Vej, hvorigennem de komme til Ministeren. Naar det endvidere er bestemt, at der blot skal være een Skoledirektion i hver Kreds, og at Skoleinspektøren skal indtage Provstens nuværende Plads, hvorved han faar hele Expeditionen, der jo nu gaar først fra Provsten, saa til Amtmanden, og saa til Kommunens Medlemmer, saa tror jeg nok, jeg tør sige, hvad der ogsaa allerede er omtalt af flere foregaaende Talere, at Skoleinspektørerne vilde faae overmaade Meget at bestille; thi det er ikke nogen lille Korrespondance, der allerede nu føres af Skoledirektionerne, end sige, naar flere Skoledirektioner blive samlede, og man maa tillige erindre, at Skoleinspektørernes væsentligste Opgave dog er at føre Tilsyn med Undervisningen, og at de altsaa hyppig skal være paa Rejse. Jeg tror, at man bør overveje dette og nøie erindre, at der vil blive Meget for dem at gjøre, og at de maa have en ikke ringe Assistance, hvis de skulle kunne besørge deres Korrespondance tilbørlig. Jeg betvivler saaledes noget, at det Beløb til Assistance, der er opsøret i Lovforslagets § 22, ikke vil vise sig tilstrækkeligt. Jeg skal indstrænke mig til disse Bemærkninger.

Udvg: Jeg vil yde Lovforslaget den samme Anerkjendelse, som det har mødt hos de fleste af de foregaaende Talere. Jeg erkjender, at der virkelig indeholdes Fremskridt deri, medens der er Punkter, som kunne være tvivlsomme, men som maasse ville klare sig ved en nærmere og omhyggeligere Overveelse. Jeg skal kun, saa enig jeg end kan være med det ærede 12te kongevalgte Medlem (Nielsen) deri, at det var ønskeligt, om man kunde se bort fra den Fremtid, Lovforslaget kan ventes at faae, sige, at jeg dog tror, han der forlanger noget temmeligt Unuigt. Det maa have en nedtrykkende Virkning paa Thingets Arbejdslyst og Arbejdskraft, naar der ingen Udflugt er til, at Lovforslaget kan komme videre; det ærede Medlem maa tillade mig at sige dette. Vi have jo nu i 7 Aar arbejdet tro-

lig paa Forslag fra de forskjellige Kultusministre — betydelige Forslag, der have kostet meget Arbejde — og hvor ere Resultaterne deraf? Og er der Udflugt til, at det foreliggende Forslag vil komme synderlig videre? Ja, dersom det pludselig klarede op paa vor styfulde politiske Himmel, var det en anden Sag, men tror det ærede Medlem, at man kan gjøre Regning derpaa? Jeg erkjender imidlertid Thingets Pligt, og jeg skal yde min ringe Skjærv til denne første Behandling ved at yttre et Par tvivlende Bemærkninger om enkelte af de væsentligere Bestemmelser. Jeg erkjender ligesom foregaaende Talere, at Loven af 1814 var en udmærket god Lov for sin Tid, ja, jeg vil sige, at den var for god; thi det er den værste Feil, der er ved den, at den aldrig har kunnet gjenneføres, og jeg advarer derfor imod, at vi, om end i den bedste Mening, gjøre os skyldige i den samme Feil nu ved at træffe Bestemmelser, der ikke kunne overholdes. Jeg tror saaledes, at det ærede 2det Medlem for 10de Kreds (Søsen) var noget inde paa saadanne Forandringer, som jeg mener, at Forholdene for Dieblikket ikke tillade at gjenneføre, og som jeg derfor tror, at vi gjøre rettest i at overlade til vore Efterkommere at gjenneføre. Loven af 1814 nævnes jo i Almindelighed, som om den var en Lov, men det er den ikke, det er to. Den høit-ærede Minister har nu slaaet Borger- og Almue-skolevæsenet sammen i een Lov — ja, det lader sig vistnok gjøre, men jeg tror dog, at det er meget vanskeligt at faae alle Bestemmelserne til at passe lige godt begge Steder, og det var vistnok derfor rigtigst at træffe en Del særlige Bestemmelser for Kjøbstadernes og en Del særlige Bestemmelser for Landets Skolevæsen, medens de almindelige Bestemmelser kunne være fælles for begge. Jeg er ogsaa enig med foregaaende Talere i, at det er Statens Pligt at paalægge sine Borgere at lade deres Børn lære Noget, og at Skolen ikke paa nogen Maade har Ret til at forsjønne denne Pligt, men maa fordre den opfyldt med alle de Midler, der staa i dens Magt. Det vilde ogsaa være høist befremdeligt, om dette Land, der allerede for 50 Aar eller mere siden erkjendte denne Sandhed, nu i dette Dieblik vilde give Undervisningen fri, medens store Lande — England og Frankrig — ere komne til den Erkjendelse, at de behøve at paalægge Befolkningen en saadan Pligt, som man ikke før har kendt til der. Forandringer i disse to Lande er vel endnu ikke gjenneført, men, som de Herrer vide, vinder Erkjendelsen af dens Nødvendighed mere og mere Udbredelse. Men paalægges man Borgerne en saadan Pligt, tror jeg ogsaa, man maa kræve to Ting: for det Første, at den virkelig er lige for Alle, og for det Andet, at den har bestemte Grændser. Nu vil man vel sige, at den er lige for Alle, idet Alle have Frihed til at lade deres Børn undervise hjemme, og naar Skolekommissionen ved